

Indledning

»Vi er midt i en revolution. En global kortslutning af tid, sted, personer og processer. Samtidig eksploderer mængden og udvekslingen af information. – Midlet er moderne informationsteknologi (IT), og resultatet er en gennemgribende ændring af kommunikations- og arbejdsprocesser i hele samfundet.«

Således indledes rapporten »Info-samfundet år 2000« (1994), uarbejdet af en arbejdsgruppe under det danske Forskningsministerium. Udviklingen indenfor informationsteknologien går hastigt disse år – på alle fronter. Moderne informationsteknologi udvider muligheden både for at indsamle, opbevare, bearbejde og kommunikere information. Kapaciteten er enorm, og hastigheden hvormed disse processer kan foregå, ikke mindre.

I takt med denne udvikling bliver det mere og mere påtrængende at få diskuteret rammerne for de teknologiske udfoldelser. I en række lande – herunder de nordiske – er informationspolitik da også kommet på dagsordenen.

Udviklingen i informationsteknologien indebærer en række udfordringer for retsvidenskaben. Det gælder eksempelvis i forhold til *regulering og styring* af informationsteknologien og dens anvendelse. Med den fart, udviklingen har på i øjeblikket, er det svært at følge med reguleringsmæssigt. Lovgivningen synes hele tiden at halte bagefter. Det er et grundlæggende retspoli-

tisk spørgsmål i hvilket omfang, der skal reguleres, og hvornår reguleringen skal sættes ind. Nogle mener, at for megen regulering forhindrer teknologien i at udfolde sig. Det danske Finansministerium har udtrykt det således i en rapport om effektiv EDB i staten (fra 1992): »Regler og normer, som skal tilgodese retssikkerheden og lignende hensyn, men som er udformet under tidligere tiders teknologi og organisation bør derfor i en række tilfælde justeres.« Rapporten om Info-samfundet år 2000 lægger sig tæt op ad denne opfattelse. Hovedbudskabet er, at vi skal bruge de muligheder, teknologien tilbyder os, og ophæve bureaukratiske barrierer som hæmmer en effektiv udnyttelse af informationsteknologien. Andre – mere teknologiskepersoner – mener derimod, at vi bør opstille faste rammer og spilleregler for anvendelse af informationsteknologien, og at vi bør gøre det på forhånd og ikke først når problemerne viser sig. En parallel diskussion kan iagttages indenfor et beslægtet område, nemlig i forhold til regulering af bioteknologien.

Den retlige udfordring ligger ikke alene i regulering og styring af informationsteknologien og dens anvendelse. Informationsteknologien »angriber« også juraen indefra. Datateknologiens indtog i den offentlige forvaltning *påvirker* forvaltningsrettens grundsætninger og værdier. Kendte juridiske figurer ændrer eller mister betydning i den automatiserede forvaltning, og der lig-

ger en særlig retsvidenskabelig udfordring i at revurdere sådanne grundsætninger – og formulere nye – i lyset af denne påvirkning.

Informationsteknologien spreder sig ikke bare i etablerede samfundsmæssige rum. Den kreerer også sit eget rum. I *cyberspace* mødes informationsbrugere for at aflevere, hente og udveksle informationer. Internettet er i retlig henseende et anarki, som lever i skyggen af national lovgivning. Det er særdeles vanskeligt at opretholde national lov og orden i dette cyberspace. Blandt nettets mange millioner brugere er der selvsagt nogle svage sjæle, som forstår at udnytte det retlige tomrum. Nogle stjæler kreditkortnumre og koder til trådløse telefoner for derefter at sælge dem til villige købere, andre distribuerer børneporno eller racistiske skrifter. Såvel Secret Service som Guardian Angels skulle patruljere cyberspace i et forsøg på at afsløre og kontrollere

kriminaliteten. Lov og orden er dog ikke helt fraværende på internet. Internettets brugere har nemlig deres egen form for orden blandt andet i form af guidelines. Overtrædelser af almindelige omgangsformer i cyberspace kan sanktioneres, eksempelvis med elektronisk angreb i form af en såkaldt e-mail bombe, hvor samme besked sendes igen og igen eventuelt fra mange brugere til den samme e-mail adresse. Der udvikles således en form for selvreguleret retsorden i dette rum, hvis legitimitet og hensigtsmæssighed, der kan være grund til at diskutere.

Tiden synes således ikke at være til tankemæssig kortslutning, men til refleksion over, hvordan disse udfordringer håndteres. Tanker kan udveksles over internet.

Dette nummer af Retfærd er redigeret af den Københavnske Retfærd-redaktion.